ME ORGANIZATËN EKONOMIKE TË DETIT TË ZI (BSEC) NË MOSKË

Mal Berisha

Kremlin, Moskë, Dhjetor 2011

Hyrje

Ishte mesi i dhjetorit të vitit 2011. Rusia do t'i dorëzonte Serbisë presidencën e radhës së Organizatës së Bashkëpunimit Ekonomik të Vendeve të Detit të Zi (BSEC). Ky ishte moment i rëndësishëm në vijueshmërinë e veprimtarisë së njërës prej organizatave më të rëndësishme rajonale, BSEC-ut, e themeluar në verën e vitit 1992.

Pak histori

Shqipëria ishte anëtare e saj themeluese, edhe pse nuk lagej nga ujëra të Detit të Zi, madje qoftë edhe një përrua i ujërave shqiptare nuk derdhej në atë det. Ishte mesa duket dëshira e madhe e Presidentit të asaj kohe, Turgut Őzal, që ta

ndihmonte Shqipërinë të anëtarësohej në një prej organizatave rajonale, si hap i rëndësishëm drejt hapjes së vendit, pas një vetizolimi prej shumë dekadash.

Më 25 qershor 1992 krerët e shteteve dhe qeverive të njëmbëdhjetë vendeve: Armeni, Shqipëri, Azerbajzhan, Bullgari, Gjeorgji, Greqi, Moldavi, Rumani, Rusi, Turqi dhe Ukrainë, nënshkruan në Stamboll Deklaratën e Bosforit, duke sjellë në jetë BSEC-un.

Gjatë viteve të shërbimit diplomatik, si konsull në Stamboll, më ishte dhënë rasti të merrja pjesë në shumë takime madje edhe mjaft të rëndësishme, samite ku merrnin pjesë presidentë, kryeministra dhe ministra të jashtëm. Zyrat e organizatës ishin vendosur në një vend jashtëzakonshit të bukur. Qeveria turke ishte treguar shumë bujare, duke vënë në dispozicion një nga pallatet ministrore të sulltanëve, në Müşir Fuad Paşa Yalısı, Eski Tersane, në Stamboll.

Sa herë shkoja aty, mësoja diçka nga historia e këtij pashai, i lindur në vitin 1835, që kishte jetuar shumë gjatë deri në vitin 1931. Ai ishte i biri i një ushtari dhe burrë-shtetasi otoman me gjak circasian. Ai u bë kolonel i ushtrisë egjiptiane nën komandën e themeluesit të Egjiptit modern, shqiptarit Muhamet Ali Pashë Kavalla. Në vitin 1869 vajti në Stamboll. Në vitin 1877 - 1878 ishte në frontin e Danubit në Luftën Ruso - Turke. Më pas u bë i njohur si Heroi i Betejës së Helenës së 26 Qershorit 1877 ndërsa drejtonte trupat otomane dhe mori titullin "Deli", që në turqisht do të thotë i "dalldisur". Këtë nofkë e mori për shkak të guximit të tij prej të çmenduri.

Duke pasur parasysh këtë figurë, të cilin Turqia moderne e nderonte duke i vënë emrin e tij një objekti të tillë, përherë më shtynte kurreshtja të dija se çfarë do të mendonte ai, nëse do të shihte që ajo administratë përbëhej prej rusësh, të cilët i kishte mundur, pastaj prej grekësh,

ukrainasish, gjeorgjianësh dhe armenësh, shqiptarësh dhe azerësh, e kështu me radhë. Të tërë, njëherë e një kohë, ishin subjekte të shtetit që ai e kishte mbrojtur me mjaft guxim ndwrsa tani ishin pajtuar të bashkëpunonin në të njejtën organizatë.

Në dhjetorin e vitit 2011 ishim pra në Hotelin "President", në Moskë, në mbledhjen e dorëzimit të presidencës së radhës së Federatës Ruse tek anëtari tjetër i radhës, Serbia.

Kosova e ftuar nga Presidenca shqiptare e BSEC në Tiranë dhe një incident me delegacionin rus

Në një takim të radhës së Asamblesë Parlamentare të BSEC, në Tiranë, ndodhi një incident. Atë kohë Shqipëria mbante Presidencën e Parlamenteve dhe e kishte thirrur mbledhjen në Tiranë. Sipas statutit të kësaj asambleje, kryesuesi i radhës

ruante të drejtën të ftonte kë të donte madje edhe Kryetarë Parlamentesh të vendeve, që nuk ishin anëtarë të BSEC-ut. Me këtë të drejtë, Kryetarja e Parlamentit të Shqipërisë kishte ftuar Kryetarin e Parlamentit të Kosovës, vend jo anëtar, dhe as i njohur nga shumë prej vendeve anëtare të BSEC-ut. Kjo bëri që para mbledhjes, delegacione të caktuara, sidomos ai rus, të paralajmëronin se nuk do të ndiqnin seancën parlamentare në Tiranë, nëse në sallë do të ishte Kryetari i Parlamentit të Kosovës. Ky fakt u paralajmërua nga Ministria e Punëve të Jashtme Ruse dhe u pa qartë se do të merrte trajtë të fortë politike dhe se mund të bëhej një arsye për të justifikuar mos zhvillimin e mbledhjes. Këtyre paralajmërimeve, Ministria jonë e Punëve të Jashtme iu përgjigj me indiferencë. Delegacionet u mblodhën për të përshtatur programin në një mbasdite të bukur në Hotel Tirana International.

Sado që dukej situatë mjaft e tensionuar, kryetarja jonë erdhi shumë e lirshme, gati e shkujdesur, elegante, i takoi të gjithë dhe nuk shfaqi asnjë shenjë brengosjeje. Me të filluar, i përshëndeti, nxori përpara programin dhe kërkoi menjëherë miratimin e tij. Në këtë kohë kryetari i delegacionit rus ndërhyri për të kërkuar fjalën. Kryetarja jonë e kundërshtoi dhe i tha se do të jepej fjala pas përshtatjes së programit. Rusi kundërshtoi dhe iu dha fjala. Ai deklaroi se donte të dinte për pjesëmarrjen e Kryetarit të Parlamentit të Kosovës dhe nëse kjo do të ndodhte, atëherë kjo duhej hedhur në votë.

Kryetarja, plotësisht në të drejtën e saj, i tha se kjo do të diskutohej te pjesa "*çështje të tjera*" pra, në fund, dhe vetëm pas përshtatjes së programit. Rusi këmbënguli dhe u mbështet fort nga Moldavia dhe Rumania. Çështja dukej se po merrte përmasa të padëshirueshme. Kryetarja këmbënguli. Delegati turk ndërhyri dhe

kërkoi kompromis, i cili do të hidhej në votë. Votimi u bë dhe rezultoi një votë “për”, Shqipëria, një abstenim nga Turqia dhe të tjerat “kundër”.

Kështu, Asambleja Parlamentare e radhës e Organizatës Ekonomike të Detit të Zi u anulua. Kjo bëri që as stafeta të mos dorëzohej zyrtarisht dhe takimi tjetër, që duhej mbajtur në Armeni, të vihej në dyshim. Në të vërtetë kjo shkaktoi një farë situate të pakëndshme por... në fund të fundit për ne shqiptarët më e rëndësishme se çdo gjë ishte Kosova dhe jo një mbledhje, sado shumë të përfryhej.

Përgjigje me të njëjtën monedhë ndaj rusëve dhe grekëve në Moskë

Atmosfera e kësaj mbledhjeje do të ndihej edhe më 14, 15, 16 dhjetor 2011, në Moskë. Aty do të kishte një takim në nivel drejtorësh dhe specialistësh për tri ditë, pastaj Rusia ia dorëzonte presidencën e

Organizatës Ekonomike të Detit të Zi, Serbisë.

U bënë shumë diskutime, mjaft debate. Mbledhjet i drejtonte rusi Çevçenko bashkë me Sekretarin e BSEC-ut, grekun Leonidas. Në përgjithësi ndihej fryma sllave ortodokse, greke. Natyrisht që ajo organizatë, përveç parave që u harxhonte shteteve, disa nëpunësve që paguheshin, udhëtimet që kryheshin, nuk bënte ndonjë gjë të madhe, por edhe aq sa ishte, mbronte interesa të caktuara. Shqipëria në fakt, ashtu siç ishte e largët me ujërat e atij deti, ndihej e largët edhe në punët e asaj organizate. Ose më mirë, nuk kishte pasur ndonjë përfitim apo dëm. Megjithatë, vlerësohej se ishte më mirë të ish aty sesa të mos merrte pjesë. Dhe ne ishim aty.

Ndërkohë që zhvillohej mbledhja, ne, delegacioni shqiptar, ku bënte pjesë z. Agim Pasholli dhe zonjushe Almona Bajramaj, kishim rënë në gjurmë të një veprimi tërësisht në shkelje të statutit të BSEC-ut.

Një akt i tillë nuk duhej lënë të kalonte kur mendonim se si rusët e kishin prishur mbledhjen e Tiranës. Sado që Shqipëria ishte tërësisht konstruktive dhe as që kishte kurrfarë qëllimi të ndërmerrte ndonjë hap që shkonte kundër kësaj, gjithsesi në situatën që ishim nuk do të mund të rrija pa e ngritur atë problem dhe isha plotësisht i bindur se do të bëja një lëvizje shah-mat.

Në ditën e tretë, përpara se të bëhej gati rezoluta, të cilën do ta lexonte Lavrovi, Ministri i Punëve të Jashtme të Federatës Ruse, e mora fjalën në emër të delegacionit tonë:

Karvani me "ndihma humanitare" ruse për Rojet e Urës në Mitrovicën e Veriut – Kosovë

Pasi përshëndeta dhe urova për suksesin e takimit, u ndala te një ngjarje e cila "rastësisht" kishte ardhur në vëmendjen e delegacionit shqiptar.

“Fjala është…”, - shqiptova ngadalë e qartë, duke u munduar ta fshihja emocionin, - “fjala është për një karvan, një dërgesë mallrash “humanitare”, ndihmash gjoja humanitare të nisura nga Rusia me destinacion fundor Mitrovicën e Veriut, në Kosovë. Janë jo pak, por 18 maune të ngarkuara me mallra, që askush nuk ua di inventarin. Siç dihet atje ka grupe rebelësh, të cilët kundërshtojnë me armë autoritetet vendase dhe ato ndërkombëtare. Rrugët janë bllokuar. Ka ushtarë të KFOR–it të goditur, të plagosur madje edhe një jetë të humbur. Më e keqja e kësaj është se ky karvan “ndihmash” shkon në Mitrovicë nën ombrellën e Sekretariatit të BSEC-ut, i autorizuar prej tij, në mënyrë të njëanshme, pa dijeninë e vendeve anëtare dhe administratave të tyre në Stamboll. Për më tepër, ndihmë humanitare, sipas marrëveshjes dhe protokollit mes vendeve të BSEC-ut, të nënshkruara midis tyre, përfitojnë vetëm vendet anëtare të kësaj

organizate, nga vendet e tjera anëtare në rast fatkeqësish dhe miratohen brenda sekretariatit, kur kërkesa për një ndihmë të tillë paraqitet nga qeveria e vendit anëtar. Ky protokoll pasqyron edhe nivelin më të lartë të solidaritetit midis vendeve në raste emergjencash dhe fatkeqësish natyrore. Kjo ndihmë duhet të përmbajë ndihmesën e të gjitha vendeve, sipas mundësisë për të ndihmuar vendin, që e kërkon atë. Ndihma nuk iu jepet vendeve jo-anëtare të BSEC-ut dhe as vendeve anëtare të BSEC-ut, që nuk e kanë nënshkruar dhe ratifikuar protokollin në parlamentin përkatës. Asnjë vend nuk mund t'i tranzitojë këto ndihma, nëse nuk është anëtar dhe nënshkrues i protokollit. Në këtë rast, karvani ka kaluar nëpër Serbi, e cila nuk e ka nënshkruar protokollin, është dërguar në Kosovë, vend i cili nuk njihet nga një numër shtetesh rreth kësaj tryeze, i është kërkuar korridor Hungarisë që nuk është anëtar i BSEC-ut, dhe shkresa shoqëruese e karvanit është

bërë vetëm në një kopje, me dijeninë vetëm të një vendi, pikërisht Rusisë. Ky veprim përbën shkelje flagrante të normave dhe rregullave të bashkëpunimit të vendeve të kësaj organizate".

Unë isha i ulur në skajin e fillimit të tavolinës në krahun e djathtë të presidiumit dhe, fill pas meje në të majtë, ishte Leonidas, greku plak i sekretariatit, një dhelpër që kishte ca sy të vegjël e të picërruar. Kur fillova fjalën, dukej se ai po luante me telefonin e tij celular, sepse pashë që nuk më dha ndonjë rëndësi, por me kalimin e sekondave dhe minutave të fjalës sime, vura re që ai u përqendrua, filloi të më shihte me vëmendje dhe pastaj po shihte drejt rusit, të cilin e kishte në krah dhe, akoma pa mbaruar së foluri unë, ai përplasi në tavolinë telefonin celular me shumë forcë dhe befas klithi:

- Jo, kjo nuk është e drejtë. Si ka mundësi?

- Zotëri, ky autorizim është nënshkruar prej jush, - i thashë qetë dhe e tregova dokumentin në sytë e të gjithëve. Nëse anëtarët e nderuar të delegacioneve dëshirojnë që unë t'ua shpërndaj, do ta bëja me kënaqësi.
- Jo, - klithi Leonidas përsëri. - Si ka mundësi?

Vura re se shqetësimi i tij ishte se kush e dekonspiroi këtë lëvizje. Kryetari i seancës, rusi Çevçenko, kërkoi ndërprerje të seancës dhe më ftoi në një bisedë private, siç i thonë *off record*. Me mirësjellje u ndava dhe biseduam. Propozimi i tij ishte:

- Po sikur ta mbyllim këtu këtë çështje?".
- Jo, - i thashë, nuk do të mbyllet këtu. Ne vërtet jemi vend i vogël dhe larg zonës së Detit të Zi, por në këtë organizatë gëzojmë të drejta të barabarta. Prandaj jemi anëtarë. Nuk mund të ketë dy standarde dhe dy statute. Njëherë e shkelim, sikurse bëtë ju në Tiranë,

tjetrin e shkelim, siç keni bërë ju në Mitrovicë. Unë kërkoj debat për këtë.

Pas kësaj pasoi një pauzë prej disa minutash dhe u mblodhëm rreth tryezës. Personi më i pezmatuar ishte njeriu symizë, greku Leonidas.

Fjalën e mori e para delegatja turke, e cila u ndal në detajet e autorizimit, të cilin ia dorëzova unë. Ajo e konsideroi këtë shkelje të rëndë dhe e quajti thyerje të çdo rregulli dhe norme, madje ndërhyrje në punët e tjerëve në emër të organizatës. Pas saj, çuditërisht pasoi reagimi i rumunit, me shumë forcë dhe shumë argumente dhe më pas ai i bullgarit.

Pas rreth një gjysmë ore debat, Leonidas pranoi pa asnjë pikë turpi se “kishte qenë nën presion të madh”, dhe bëri me shenjë nga ai, që kishte në krahun e majtë. Ishte rusi. Në lidhje me këtë delegacioni turk mbajti qëndrim të prerë dhe u mbështet edhe nga vendet e tjera.

Një akt i tillë, në dukje i thjeshtë, në përmbajtje ishte shkurtim dore i një veprimtarie ilegale të një fuqie të madhe ndaj Kosovës. Po ashtu iu pre “ndihma” grupeve rebele kriminale të Mitrovicës, ose të ashtuquajturve Rojet e Urës.

Ministrit Rus, Lavrov, nuk i punon mikrofoni brenda në Moskë

Pasi u miratuan rezolutat, të nesërmen në sallën e madhe të atij hoteli, tërësisht *alla komunizëm*, u mbajt mbledhja e Ministrave të Jashtëm. Pak para fillimit zumë vendet. Delegacioni ynë përfaqësohej nga zv/Ministri i Punëve të Jashtme, z Selim Belortaja. Pas tij ishte një ndër ministrat më të fuqishëm të Jashtëm të botës, Sergei Lavrov. Ai erdhi ashtu siç është, çehresëz, nursëz, siç thonë turqit, me një natyrë vetbesuese deri në maksimum. BSEC-u ishte një gjë fare e vogël për atë që mbante pezull një pjesë të rruzullit tokësor,

në konflikt. Gati përballë me të ishte Vuk Jeremiç, Ministër i Jashtëm i Serbisë, me të cilin hynë bashkë në sallë, tërë gaz e hare ndaj njëri-tjetrit. Ai e mori mikrofonin që ta hapte seancën si mikpritës.

Për habinë e të gjithëve mikrofoni nuk punonte. Me erdhi të qeshja me vete. Këto gjëra ndodhin nëpër dasma, kur ata që duan të flasin dalin dhe bëjnë një provë teknike, një - dy - tre, u duk sikur erdhi zëri. Filloi me "Të dashur miq…", u ndërpre përsëri dhe për pesëmbëdhjetë minuta ai mbeti i heshtur përpara nesh, që e shihnim se si nervozizmi i tij po vinte në rritje.

Në të vërtetë unë prisja që ai ta braktiste sallën. Por jo ishte në shtëpinë e vet, shtëpi e cila ishte aq difektoze dhe që ato ishin të tilla, saqë kishin difektuar edhe një pjesë të madhe të botës. Në atë moment m'u kujtuan shakatë e Ronald Reganit me makinat sovjetike, të cilat për t'i blerë duhej të prisje në radhë njëzet vjet.

Moskë, 14, 15, 16 dhjetor 2011

Epilog

Sapo u ktheva nga Moska, i raportova Ministrit të Punëve të Jashtme rreth takimit në Moskë. Po atë ditë më njoftoi se mua do më afrohej një post i ri, *Charge D'Affaires* i Republikës së Shqipërisë në Mbretërinë e Bashkuar të Britanisë së Madhe, Irlandës së Veriut dhe Republikës së Irlandës. Pas kësaj, për mua fillonte një fazë e re në shërbimin diplomatik, e cila do të pasqyrohet në vëllimin e dytë të këtij libri.

Tiranë, 21 Dhjetor, 2011